

Barn, unga och familjer bör höras i samband med de coronaåtgärder som gäller dem

Ett barn har rätt till ett normalt vardagsliv. Detta omfattar rätten till socialt liv, hobbyer och skolgång. Beaktandet av principen om att barnets bästa ska ha företräde vid beslutsfattandet om coronaåtgärder innebär att åtgärderna för att förhindra smitta ska ha så lindriga konsekvenser som möjligt för barn.

Samhällets mål ska vara att barnens liv ska fortsätta så störningsfritt och tryggt som möjligt och möjliggöra barnets liv och utveckling också under coronaepidemin. I besluten ska naturligtvis i synnerhet hälsosäkerheten för de barn som hör till riskgrupperna och barnens och alla människors rätt till liv och hälsa utvärderas. Vid avvägningen av olika åtgärder måste man fästa särskild vikt vid barnens rätt till ett så normalt liv som möjligt och åtgärdernas inverkan på barns välbefinnande som helhet, som kan framkomma först efter en lång tid.

Covid-19 är en allmänfarlig smittsam sjukdom vars spridning ska bekämpas effektivt i alla åldersgrupper, trots att sjukdomsbilden för barn i allmänhet är betydligt lindrigare än för vuxna. Pandemin, som snart går in på sitt tredje år, fortsätter tills vidare, och bekämpningsåtgärder måste i vilket fall som helst tas i bruk i enlighet med epidemiläget. Då åtgärder för bekämpning av smitta används proportionellt och med eftertanke stöder man barns möjligheter att leva ett tryggt och normalt vardagsliv också under epidemin.

Erfarenheter visar redan nu att coronaepidemin och bekämpningsåtgärderna kommer att få vittgående samhälleliga konsekvenser – särskilt för barn och familjer. Regionerna måste hitta sådana lösningar som gör att barn och unga kan fortsätta leva som förut men så att de också skyddas mot spridning av coronavirussmitta. Det kräver att regionerna balanserar mellan att använda proportionella, noggrant avgränsade skydds- och begränsningsåtgärder i rätt tid och att skydda barns och ungas friheter. Utöver forskare, experter och myndigheter spelar också de som är föremål för åtgärderna en viktig roll: de ska ha möjlighet att föra fram sina synpunkter i diskussionen. Slutresultatet blir bäst när målet är gemensamt för alla, och de åtgärder som leder fram till målet har bestämts och prioriteringarna av dem har gjorts tillsammans.

Barnets bästa först

Barnets bästa innebär att begränsningsåtgärder som berör barn införs endast i den utsträckning de är absolut nödvändiga för att förhindra omfattande smittspridning. Hälsosäkra vanor i vardagen, skyddsåtgärder i barns livsmiljöer, bekämpning av smittfall hos vuxna och vaccinering är nödvändiga åtgärder för att även barn ska kunna skyddas mot coronavirussmitta och andra luftvägsinfektioner.

Genomförandet av principen om att barnets bästa ska ha företräde skapar också en grund för kontinuiteten i utbildningen och tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna. Föräldrarna har hittills haft stort förtroende för skolornas hälsosäkra arbetssätt. Det är känt att skolornas säkerhetspraxis är en av de förklarande faktorerna för om det förekommit coronaexponeringar på skolan. Rimliga skyddsåtgärder bland både barn och vuxna, såsom säkerhetsavstånd, munskydd, god ventilation i utrymmena och testning och spårning i enlighet med den uppdaterade strategin, spelar fortfarande en

viktig roll i bekämpningen av epidemin. De som eventuellt exponerats för smitta bör genast undvika situationer där andra kan exponeras för smitta.

I början av höstterminen 2021 var antalet coronasmittor bland hela befolkningen, inklusive barn och unga, stort i hela landet. Till skillnad från tidigare har hela skolklasser och daghemsgrupper inte längre försatts i karantän i lika stor utsträckning. Det fanns då och finns fortsättningsvis ett verkligt behov av andra metoder för att man på ett effektivt sätt ska kunna minska antalet sjukdomsfall hos barn.

Man skyddar barnen och förhindrar att smittan sprids i grupperna genom effektiv testning, smittspårning och karantänåtgärder. Barn ska ha möjlighet att gå och testa sig med låg tröskel. En testningsstrategi där hemtestning ingår kan effektivisera bekämpningen av smitta och möjliggöra fortsatt närundervisning och hobbyer även i en svår epidemisituation. Det är av största vikt att följa upp de uppdaterade expertrekommendationerna för att de skadliga konsekvenser som åtgärderna för att bekämpa epidemin har på barns uppväxt och utveckling ska förbli så små som möjligt samtidigt som också barnen genom aktiva åtgärder kan skyddas mot smitta och de negativa konsekvenserna av smitta. Bland högstadieelever minskade incidensen av covid-19 när det blev möjligt för dem att bli vaccinerade i början av hösten 2021. Det rekommenderas för närvarande att alla barn i åldern 12–15 år och barn i åldern 5–11 som hör till riskgrupperna vaccineras. Coronavaccinationer erbjuds dessutom till alla barn i åldern 5–11 år. Det förekommer mycket smitta bland lågstadieelever i synnerhet då det finns mycket smitta inom gemenskapen, eftersom barn i den åldern har en bred livsmiljö och många sociala kontakter.

En ovaccinerad vuxen med symtom kan lätt smitta ner andra. Barn blir ofta smittade i samma hushåll och den närmaste kretsen, men också i skolan och i samband med hobbyer. Detta är bra att komma ihåg, eftersom barn är ovaccinerade mot sin vilja och man ska förhålla sig till dem enligt det. Det är särskilt viktigt att betona de vuxnas ansvar: åtgärderna för att minska smitta bland vuxna minskar också barnens smitta, upprätthåller delaktigheten och tryggar närundervisningen i skolor och daghem.

Stödbehovet ska prioriteras

Redan nu vet man att behovet av socialservice, förmåner och stöd för den psykiska hälsan har ökat. Permitteringarna och arbetslösheten försämrade den ekonomiska situationen för cirka en fjärdedel av finländarna, mest för dem som redan tidigare haft ekonomiska svårigheter. Dessutom har våld i hemmet och nära relationer ökat, familjernas levnadsvanor har försämrats, stress, ensamhet samt problem med föräldraskap och parförhållande har ökat. Enligt en enkät som Regionförvaltningsverket i Lappland har gjort har problemen inom familjerna ökat i över 70 procent av kommunerna.

Samtidigt har problemen med den psykiska hälsan ökat bland barn, unga och studerande. Andelen personer som dagligen eller varje vecka upplever depression och nedstämdhet har ökat under coronatiden, och våren 2021 uppgav nästan en tredjedel av eleverna dessa symtom. Största delen av utbildningsanordnarna har bedömt att elevernas stödbehov under coronaepidemin är större eller betydligt större än i vanliga fall även i fråga om elever som inte brukar ha problem med skolgången. De negativa konsekvenserna av och kostnaderna för coronatiden kan framgå först efter en lång tid, och det kan vara svårt att identifiera och fastställa dem. Det finns en risk för ökad ojämlikhet; de

negativa konsekvenserna drabbar särskilt utsatta personer och dem som redan tidigare haft problem med livshanteringen.

Information skapar trygghet

Barn och unga har rätt till tillförlitlig och realistisk information om coronaepidemin och hur viktigt det är att bekämpa den. Coronatiden har ökat barns och ungas osäkerhet och oro för sin vardag och framtiden. Det vore viktigt att barns och ungas röst hörs på ett bättre sätt under den pågående coronaepidemin – hurdana synpunkter och hurdan information kan man få av dem? Det är viktigt att fråga hur barn i olika åldrar upplever epidemin som ur deras perspektiv pågått i en evighet och hur förändringarna påverkat deras skolgång, hobbyer och övriga liv. Samtidigt är det viktigt att göra familjernas röst hörd: hur ser de på bekämpningen av epidemin i fråga om barn och de metoder som används? Hur ser familjerna i sin helhet på bekämpningen av smittor bland barn, både fördelar och nackdelar? Det är nu av största vikt att dessa frågor utreds närmare för att man i den samhälleliga debatten på ett synligare sätt ska kunna föra fram familjernas synpunkter.

Snabb och effektiv kommunikation har över huvud taget visat sig spela en viktig roll under epidemin, särskilt i exponeringssituationer. Det är möjligt att berätta om hälsosäkra vardagsrutiner för barn i olika åldrar på ett sätt som passar dem. Det finns skäl att påminna om dem, även om de för en stor del av finländarna redan blivit en rutin som tillämpas i vardagen.

Under hösten har tusentals meddelanden skickats till skolor, daghem och hobbygrupper runt om i landet, nästan 3000 stycken bara i Helsingfors. Syftet med den snabba kommunikationen är att säkerställa att undervisningsarrangemangen är hälsosäkra och att de stöder möjligheterna att delta i närundervisning. Vi har all anledning att fortsätta på denna linje även i fortsättningen.